

Zaključna konferenca SLO-ACE

Center odličnosti za kmetijske znanosti

Kristijan Hrastar

V Ljubljani je potekala zaključna konferenca SLO-ACE, projekta vzpostavitve slovenskega centra odličnosti za kmetijske znanosti, katerega vodja je Kmetijski inštitut Slovenije v sodelovanju z Univerzo v Ljubljani, Univerzo v Mariboru, Univerzo v Novi Gorici, Nacionalnim inštitutom za biologijo ter Institutom »Jožef Stefan«.

Temeljna raziskovalna področja tega centra odličnosti bodo osredotočena na rastlinsko pridelavo, vinogradništvo in vinarstvo ter prirajo in predelavo mesa. Trenutno se zaključuje prva faza projekta, v okviru katere so na Kmetijskem inštitutu Slovenije pripravili poslovni model s sedemletno strategijo delovanja centra odličnosti. Med načrtovane aktivnosti sodi tudi izgradnja nove infrastrukture v Jabolah pri Mengšu.

Če bodo uspešni tudi v drugi fazi razpisa, bodo za vzpostavitev centra odličnosti prejel 15 milijonov evrov, vsaj toliko pa bo morala prispevati tudi Slovenija. Prijavo na drugo fazo razpisa morajo pripraviti do sredine novembra, rezultati pa bodo znani marca ali aprila, je povedal direktor Kmetijskega inštituta Slovenije dr. Andrej Simončič.

Pri oblikovanju centra sodelujeta tudi priznani evropski inštituciji s področja kmetijstva: INRA (Francija) ter Univerza Aarhus (Danska). Pomemben deležnik bodočega centra odličnosti so tudi končni uporabniki kmetijskih znanosti. Podpirajo ga vodilna slovenska kmetijska in živilska podjetja, ker v njem vidijo potencial za nadgradnjo in nadaljnji razvoj svojega tehnološkega znanja. Pomemben deležnik v centru odličnosti so: Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije, Zadruga zveza Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, GIZ Mesna industrija.

Namen centra odličnosti SLO-ACE je izboljšati znanstveno, raziskovalno in inovacijsko delovanje Kmetijskega inštituta Slovenije

ter prenesti nova znanja v slovensko kmetijstvo. S tem bi povečali znanstvene zmogljivosti in omogočili dostop do znanja iz tujine, kar bi kmetijstvu zagotovilo strateško pot rasti in izboljšanje konkurenčnosti. Pomemben rezultat centra odličnosti bo razvojni model, ki bo prenosljiv tudi v jugovzhodno evropsko regijo.

Na področju pridelovanja kmetijskih rastlin želijo razviti sodobne, dolgoročno naravi prijazne in trajnostne tehnologije ter načine pridelovanja kmetijskih rastlin in hrane z nizkim ogljikovim odtisom, ohranjanje rodovitnosti tal in zmanjšanje drugih negativnih vplivov kmetijstva na okolje. S sodobnimi metodami in pristopi genetike, genomike, preučevanjem in spremljanjem populacij škodljivih organizmov ter z novimi principi varstva rastlin pred boleznimi in škodljivci bodo v prihodnje lahko odgovorili na izzive klimatskih sprememb: pojav novih vrst in različic boleznih ter škodljivcev, stres zaradi visokih temperatur in dolgotrajnih suš. Uvojali bodo nove, sodobne metode in principe zlahčenja, kar bo omogočilo vzgojo novih sort, ki bodo odporne proti boleznim in škodljivcem ter prilagojene na stres in spreminjajoče klimatske razmere. Pomemben poudarek raziskav bo na pridelovanju kakovostne in zdrave hrane.

VINOGRAĐNIŠTVO

Vinogradniška pridelava predstavlja okrog 10 % kmetijske pridelave v Sloveniji ter obsega 16.500 ha vinogradov. Proizvodnja vin v Sloveniji je v tržnem letu 2016/2017 znašala okoli 660.000 hektolitrov. Kljub količinski dokaj stabilni proizvodnji vina se v vinogradniško-vinarskem sektorju soočamo s številnimi izzivi, povezanimi z neugodno starostno strukturo vinogradov, pritiski na zmanjševanje pridelovalnih stroškov, močno spreminjajočimi se klimatskimi razmerami med letniki, digitalizacijo v vinogradniški pridelavi, težava-

mi, povezanimi z boleznimi lesa in definiranjem novih usmeritev v selekciji vinske trte ter uvajanjem novih (Vitis vinifera) kot tudi tolerantnih sort. Izzivi so obenem povezani z enološkimi postopki, predvsem v smeri precizne enologije, z namenom dosegati boljše tržne kakovosti vin. Zaradi omenjenega bodo tudi glavni raziskovalni izzivi znotraj stebra

usmerjeni v vinsko mikrobiologijo in kemijo, senzorično analizo vina, dvig tehnološke ravni pridelave grozdja kot tudi nove oz. izboljšane enološke postopke v kletih. Namen je povezati raziskovalne skupine v Sloveniji, ki se ukvarjajo z vinogradništvom in vinarstvom, ter tako bolje izkoristiti kadrovske in infrastrukturne potencial, ki ga imamo. Pri tem bosta s svojimi izkušnjami in znanostjo na obeh področjih pomagali raziskovalni skupini iz Francije, in sicer L'Unité Mixte de Recherches Sciences Pour l'Enologie (UMR SPO), Montpellier, in University of Bordeaux, Institut des Sciences de la Vigne et du Vin (ISVV).

ŽIVINORJEJA

Slovenski agro-geo-klimatski pogoji (prevladujoče travnine, velik delež območij z omejenimi možnostmi za kmetovanje in omejena razpoložljivi zemlji) narekujejo racionalno izkoriščanje virov za prirajo mesa, ki mora imeti poudarek na dodani vrednosti, tj. kakovosti in raznolikosti produktov ter drugih družbeno pomembnih in ekosistemskih učinkih.

Sektor mleka in mlečnih izdelkov je razmeroma dobro razvit, medtem ko sektor govejega mesa slabo izkorišča svoj potencial. Priraja govedine je relativno stabilna (ob 105 % samozadostnosti), a je njena ekonomika slaba, kar je posledica nizkih prirastov, pasemske strukture (prevladujejo kombinirane s poudarkom na mlečnosti), cenovnega sistema, ki ne nagraduje boljše kakovosti, in slabo segmentiranega trga govejega mesa.

V sektorju prašičereje je položaj drugačen, močan upad priraje in samooskrbe (manj kot 40 %) v zadnjih desetletjih pa zahteva nov razvojni koncept. Naravne razmere in družbena sprejemljivost niso naklonjeni prašičerji, sta pa zato uživanje prašičjega mesa in tradicija izdelkov na visoki ravni, kar daje sektorju dobro osnovo za razvoj, ki zahteva inovativne in trajnostne modele za konkurenčno prašičerejo in samooskrbo na kakovosti reje in produktov. Optimalno izkoriščanje dana proizvodnega potenciala je mogoče le s pasmami, prilagojenimi lokalnim razmeram, in ustreznimi rejnimi sistemi, ki izpolnjujejo družbena pričakovanja glede okolja in dobroti živali. Program raziskav bo zato naslavljal potenciala genskih virov v interakciji s tehnologijo reje in naravnimi danostmi, da bi zagotovili produktivnost, uravnoteženo z okoljem ter dobrotito živali, in visoko kakovost končnih produktov. Zastavljeni cilji raziskav sledijo strategiji razvoja kmetijstva in pametne specializacije v Sloveniji kot tudi strateškim prioriteta EU glede kmetijskih raziskav in inovacij. Program raziskav je razdeljen v štiri med seboj povezane sklope, ki zagotavljajo sistemski pristop in naslavljajo: genske vire in prilagajanje, kakovost in raznolikost mesa ter izdelkov, krmne vire in prehrano ter trajnostne vidike proizvodnih sistemov.

IZZIVI KMETIJSKIH ZNANOSTI

V okviru sklepnice konference je potekala tudi okrogla miza, na kateri je dr. Andrej Si-

mončič dejal, da želijo s pomočjo partnerjev v projektu okrepiti znanje, raziskave in inovacije ter nova znanja prenesti v slovensko kmetijstvo. »S centrom odličnosti želimo povezati vse slovenske raziskovalce in znanje s tega področja, ga s pomočjo evropskih partnerjev okrepiti in nadgraditi ter povezati s sorodnimi organizacijami v tujini.«

S projektom želijo, da bi pridobljena finančna sredstva predstavljala zagonski kapital za trajnostni razvoj in boljše delo na tem področju ter za vzpostavitev dolgoročnega, trajnega sodelovanja pri pridobivanju sredstev za

znanstveno-raziskovalno delo. Simončič dodaja, da bo ranje dosežek, če bodo strokovnjaki po šestih letih bili povezani, če bodo prišli do osnovne infrastrukture, naredili napredek v raziskavah, krepili kakovosten študij ter na ta način dobili posameznike, ki bodo na trg dela vstopali z dovolj specifičnimi znanji, ki jih delovna mesta potrebujejo. Za konec je povedal, da imamo za razvoj znanosti pri nas premalo sredstev. V Franciji deluje več kot 100 inštitutov, pri nas pa še enega ne zmoremo financirati.

Po mnenju državne sekretarke na kmetijskem ministrstvu mag. Tanje Strniša bo center ponudil priložnosti za okrepitev prenosa znanja v prakso ter za boljše in bolj učinkovito sodelovanje z drugimi raziskovalnimi inštitucijami. Znanost, inovacije in raziskave so osnova za razvoj kmetijske dejavnosti. Kmetijstvo kot gospodarska panoga pa mora obstati in se razvijati tudi zaradi stranskih učinkov na okolje in podeželje. Kot majhna država ne moremo ustvariti dovolj sredstev in lastnega znanja, zato je povezovanje z drugim institucijami ključnega pomena.

Mag. Peter Volasko z Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport pravi, da je vedno manj državnih sredstev za raziskave, povečujejo pa se zasebna vlaganja. Če bo gospodarstvo uspešno, bodo tudi večja vlaganja v znanost in raziskave.

Projekt je pozdravil tudi prof. dr. Emil Erjavc z Biotehniške fakultete. Slovensko kmetijstvo je po njegovem mnenju v zadnjih desetletjih stagniralo, center SLO-ACE pa prinaša upanje, da bo prišlo do obrata predvsem na področju sodelovanja institucij na področju kmetijstva. Priznava, da vsaka ustanova opravlja svoje delo, premalo pa je volje, da bi se znanja prenesla do končnega uporabnika, to je kmeta. Kmetijstvo je tudi nekoliko manj zanimiva panoga za mlade, zato vse bolj primanjkuje uspešnih kadrov. Kljub temu pa imamo odlične posameznike, ki jih bomo morali kolektivno povezati. Zaključil je, da bo Slovenija čez 20 let uspešna le, če bo sposobna ustvariti dodano vrednost in bo imela sposobne proizvajalce, podprte z dobrim svetovanjem in raziskavami. Slednje lahko dosežemo z investiranjem v ljudi, institucije in povežave med njimi.

Po mnenju direktorice Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij pri Gospodarski zbornici Slovenije dr. Tatjane Zagorc imamo v Sloveniji dobre živilske tehnologije, agronome in veterinarje, kljub temu pa so njihova znanja preveč ozko usmerjena. To se kaže pri razvoju izdelkov, kjer ne upoštevajo, kaj potrošnik potrebuje ter kakšne so njegove želje. Veliko izdelkov zato ostane v predalu, ker jih trg ne sprejme. Zato potrebujemo sistematičen pristop, da bi imeli kadri, ki prihajajo v agroživilsko verigo, oplemeniten, širši nabor znanj.

Direktor Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije Branko Ravnik je povedal, da ima kmetijska svetovalna služba ključno vlogo za prenos znanja do kmeta. Prenos znanja je bil še veliko boljši v preteklosti, sedaj pa se morajo ukvarjati s številnimi javnimi razpisi. Prihodnost vidi v zamenjavi generacije, saj naj bi v kratkem v njihovih službah zamenjali deset odstotkov zaposlenega kadra z mladimi ljudmi.

VARNO NA SPLET
IN BREZSKRBN V SVET ...

S PREDPLAČNIŠKO KARTICO

ACTIVA
MASTERCARD!

Predplačniško kartico polnite sami in jo v okviru prednaloženih sredstev uporabljate kadarkoli želite.

Še posebej jo priporočamo za:

- varne spletne nakupe,
- potovanja,
- nakazovanje žepnine vašim otrokom ali vnukom,
- ostale namene: ko želite poslovati izključno v okviru sredstev, ki jih na kartico po lastni izbiri nakažete sami.

Več informacij na telefonski številki 01 47 27 490,
v poslovalnicah DBS in na www.dbs.si.

DEŽELNA BANKA SLOVENIJE

moji zemlji predana